

KOMPOSTOINTIOPAS

MONTA HYVÄÄ SYYTÄ KOMPOSTOIDA

Kotitalousjätteestä noin kolmannes on bio- ja puutarhajätettä. Kompostoinnissa luonnon pieneliöt hajottavat biojätteen ravinteet kasveille käyttökelpoiseen muotoon. Näin ravinteet palautuvat takaisin luonnon kiertokulkuun. Kompostointi on siis erinomainen ympäristöteko.

Kompostointi säästää ympäristön lisäksi rahaa: kun kompostoit omatoimisesti ja hyödynnät mullan puutarhassasi, voit pidentää jäteastian tyhjennysvälin jopa 12 viikkoon. Kompostoimalla vähennät myös hajuhaittoja, joita jäteastiaan laitettu biojäte aiheuttaa.

Pientalossa on järkevää kompostoida jätteet omalla pihalla ja käyttää syntyvä multa maanparannusaineena. Rivi- ja kerrostaloissakin kompostointi onnistuu, kunhan vastuu kompostorin hoidosta on selkeästi jaettu.

Vinkit kompostorin hoitoon

- Käytä biojätteen ympärivuotisessa kompostoinnissa lämpöeristettyä kompostoria.
- Pidä huolta, että kaivoon tai vesialueeseen on riittävästi etäisyyttä.
- Jos olet sijoittamassa kompostoria lähelle tontin rajaa, keskustele asiasta etukäteen naapurisi kanssa.
- Valitse kompostorille paikka, joka on lämmin ja suojassa tuulelta, muttei kuitenkaan liian paahteinen. Sijoita kompostori riittävän etäälle tuuletusikkunoista ja ilmastointikanavista.
- Varaa kompostorin ympärille riittävästi tilaa kompostorin hoitamista ja seosaineen säilyttämistä varten.
- Varmista, että biojätteen vieminen kompostoriin on helppoa myös talvella.
- Pidä huolta, että sinulla on mahdollisuus jälkikompostointiin ja mullan hyödyntämiseen.
- Muista huolehtia, ettei kompostorista pääse valumavesiä ympäristöön.

KOMPOSTORIN VALINTA

Kun valitset kompostoria, tärkeää on sen käyttötarkoitus:

- Hankitaanko kompostori ympärivuotiseen käyttöön vai kesäkäyttöön?
- Kompostoidaanko biojätettä, puutarhajätettä vai molempia?
- Kuinka monen henkilön biojätteet kompostoidaan?
- Riittääkö yksi kompostori vai tarvitaanko useampia?

Voit rakentaa kompostorin itse tai ostaa valmiin omien käyttötarpeiden mukaan. Tarvittava kompostoritulavuus riippuu biojätteen tuottajien määrästä ja kompostorin käyttöaktiivisuudesta. Keskimäärin biojätettä syntyy viikossa 1,5–4,5 litraa henkeä kohti. Maatuminen kestää vähintään 6–12 viikkoa. Nelihenkenisen perheen biojätteille tarvitaan 150–400 litran kompostori.

Jos biojätteiden lisäksi kompostoidaan puutarhajätteet tai käymäläjätteet, kannattaa kompostorin koko kasvattaa 400–600 litraan tai hankkia useampia kompostoreita.

Biojätteen kompostointi

Kompostori, jossa kompostoidaan biojätteitä, pitää suojata haittaeläimiltä. Tämä tarkoittaa sitä, että kompostoris-
sa on kansi, seinät ja pohja. Jos kompostoit biojätteitä vuoden ympäri, on kompostorin oltava lämpöeristetty.

Biojätteen lisäksi kompostoriin on varattava tilaa seosaineelle. Biojätteen tilavuus pienenee kompostoituessa puoleen alkuperäisestä, seosaineen eli kuivikkeen tilavuus vähemmän.

Puutarhajätteen kompostointi

Puutarhajätettä voi kompostoida erikseen kasassa, aumassa, kehikossa tai kompostorissa. Puutarhajätettä voi mainiosti kompostoida myös biojätekompostorissa. Usein ruohonleikkuu- ja haravointijätettä syntyy kuitenkin niin paljon, että biojätekompostori täyttyy puutarhajätteistä turhan nopeasti.

Puutarhajätteessä on usein niukasti typpiravinnetta, joten kompostori tarvitsee toimiakseen lisäravinteita. Jälkikompostoimista vaativa biojäte on sopivaa typpiravinnetta puutarhajätteen joukkoon. Voit myös tarvittaessa laittaa lisäravinteeksi esimerkiksi nokkosvettä, kanankakkaraiteita tai maatonutua kuivakäymäläjätettä.

Rikkakasvien siemenet ja taudinaiheuttajat tuhoutuvat eri lämpötiloissa (yli +55 °C). Puutarhajätekompostorit eivät yleensä lämpene niin paljon, että siemenet ja taudinaiheuttajat tuhoutuisivat. Jos taudinaiheuttajista ja rikkakasvien siemenistä halutaan päästä eroon, on kompostorin oltava lämpöeristetty.

Jos puutarhajätettä syntyy enemmän kuin pystyt kotona kompostoimaan, vie ylimääräinen puutarhajäte jätekeskukseen tai lajitteluasemalle.

KOMPOSTOINNIN ALOITTAMINEN JA KOMPOSTORIN HOITO

Kompostorin perushoitoa varten tarvitaan kuiviketta eli seosainetta ja sen levittämiseen kauha. Ilmastus-/sekoitinsauvaa tarvitaan parantamaan kompostimassan ilmavuutta ja eliöiden hapensaantia. Lämpömitarilla voidaan seurata toiminnan tehokkuutta, mutta se ei ole välttämätön. Tyhjennystä varten tarvitaan lapio. Korkean kompostorin eteen saatetaan kaivata koroketta.

Aloita kompostointi levittämällä kompostorin pohjalle reilu kerros karkeaa kariketta, mikä toimii salaojana. Levitä tämän jälkeen biojätettä koko säiliön alueelle ja peitä ohuella kerroksella seosainetta. Seosainetta laitetaan biojätteen kosteudesta riippuen 20–50 % jätteen määrästä. Erityisesti liha- ja kalajätteet pitäisi aina peittää reilusti seosaineella tai kaivaa massan sisään. Näin välttyään hajuilta ja kärpäsiltiltä.

Edullista seosainetta ovat esimerkiksi lehti- ja neulaskarikerä, risuhake, vanha kompostimassa, kutterinlastut, turve, puunkuori- ja silputut oljet tai kaupallinen valmiste. Käyttökelpoisinta on useiden aineiden seos. Seosaineita voi kysyä myös höyläämöistä, lähikoulun veistoluokasta tai puutarhaliikkeistä. Tuoreet kasvijätteet ovat rinnastettavissa biojätteesseen, joten ne eivät käy seosaineeksi.

Kun kompostori toimii hyvin, lahottajaeliöiden elintoiminnoista muodostuva lämpö nostaa sen lämpötilan 50–70 asteeseen ja kompostimassa painuu kasaan. Kuumavaiheen aikana suurin osa taudinaiheuttajista tuhoutuu. Jatkuvässä käytössä olevan lämpökompastorin lämpötila vaihtelee 20–60 asteen välillä. Kompostimassan kypsyessä lämpötila laskee ulkolämpötilan tasalle. Haju ja muut haitat ovat merkkejä siitä, että kompostorin olosuhteet eivät ole oikeat.

Pöyhinnällä ja seosaineella ilmavuutta

Kompostimassan on oltava ilmavaa. Karkean seosaineen käytöllä ja kompostimassan pöyhimisellä taataan pieneliöille riittävä hapensaanti. Kompostimassaa voi sekoittaa kerran viikossa. Pintakerrosten pöyhiminen kerran tai pari kuukaudessa yleensä riittää. Kunnollinen sekoittaminen säännöllisin väliajoin varmistaa, että myös keskiosiin pääsee happea.

Kosteus kuntoon

Kompostin pieneliöt tarvitsevat sopivasti kosteutta. Massan täytyy tuntua kädessä kostealta, mutta ei märältä. Liian märässä kompostimassassa vesi syrjäyttää hapen huukosista, ja maatuminen muuttuu mätänemiseksi. Mätänemisessä muodostuu vetyä ja pahanhajuisia rikkiyhdisteitä.

Liian kuivassa kompostimassassa pieneliöiden toiminta lakkaa, mutta alkaa heti sopivassa kosteudessa. Kastele kompostimassaa kädenlämpöisellä vedellä, jos se vaikuttaa kuivalta tai siellä vilisee muurahaisia. Kastelun jälkeen kompostimassaa on hyvä hieman pöyhiä parin päivän kuluttua sekä tarkistaa samalla riittävä kosteus. Kasteluun käyvät myös tiski- ja pesuvedet. Myös nokkosvesi on hyvä vaihtoehto.

Nokkosveden teko

Täytä saavi löysästi tuoreilla nokkosilla ja kaada päälle vettä siten, että nokkoset peittyvät. Anna veden seistä pari viikkoa. Valmis nokkosvesi laimennetaan vedellä suhteessa 1:10 ja käytetään kompostimassan kasteluun. Nokkosvettä voi käyttää myös kasvien lannoitteena. Kaada saavin pohjalle jäänyt liete kompostoriin.

Kompostoriin saa laittaa

- ruoantähteet, pilaantuneet elintarvikkeet
- kasvien sekä hedelmien kuoret ja tähteet
- munankuoret ja munakennot
- kalojen perkuujätteet
- kahvin- ja teenporot suodatinpusseineen
- talouspaperit ja lautasliinat
- puutarhajätteet, kukkamulta ja kasvien osat
- lemmikkieläinten jätökset

Kompostoriin ei saa laittaa

- imurin pölypussit, tupakantumpit
- tuhka, kalkki
- muovipussit, maitotölkit yms.
- kumi, nahka
- lasi, metalli, tekstiilit
- vaaralliset jätteet

JÄLKIKOMPOSTOINNIN AIKA

Tyhjennä kompostori jälkikompostoitumaan, kun se on täysi ja sisältö on maaton tasalaatuiseksi mullan näköiseksi massaksi, josta lähtöaineita ei karkeampia seosaineita lukuun ottamatta erota. Jätä pintaosassa oleva maaton aines vielä kompostoitumaan. Voit seuloa myös massasta erottuvat hitaasti hajoavat seosainekappaleet takaisin kompostoriin. Kypsyyssastetta ei voi arvioida ajassa, sillä maatumisaikaan vaikuttavat mm. kompostoitava jätteen määrä ja laatu, kompostorin toimivuus ja ilman lämpötila.

Jälkikompostoinnin voi tehdä kehikossa tai aumassa. Suojaa kompostimassa kuivumiselta ja sateelta muovilla tai muulla peitteellä. Hapensaanti järjestetään peitteen liepeiden alta. Voit kastella massaa silloin tällöin ja sekoittaa päällimmäisiä osia kasan sisään.

Puolikypsän biojättekompustin jälkikompostointi onnistuu puutarhajätteen sekoitettuna. Typpipitoisena se nopeuttaa tällöin myös puutarhajätteen lahoamista.

Multaa voi käyttää 6–12 kk kuluttua kateaineena tai sitä voi sekoittaa pintamultaan. Kasvualustana käytettävän kompostimassan tulee olla hyvin kypsyntä.

KUIVAKÄYMÄLÄJÄTTEEN KOMPOSTOINTI

Markkinoilla on erilaisia malleja kuivakäymälöitä sekä sisä- että ulko-käyttöön. Kuivakäymälän eli huussin voi rakentaa myös itse. Tutustu etukäteen kuivakäymälöiden toimintaan ja kompostointiin sekä kunnan jätehuolto- ja ympäristönsuojelumääräyksiin.

Järjestä käymälän ilmanvaihto niin, ettei käymälästä aiheudu haittaa lähiympäristöön. Vaikka kuivakäymälä olisi kompostoiva, jäte kompostoituu siinä vain osittain. Kiinteän jätteen jälkikompostointi kestää noin 1–2 vuotta. Aika lasketaan siitä, kun joukkoon ei lisätä enää tuoretta jätettä.

Kompostointi on tehtävä tiivispohjaisessa astiassa, jotta kompostoituvaa ainesta ei pääse valumaan maahan. Joissakin kuivakäymälämalleissa on mahdollista käyttää vara-astiaa, jolloin toinen voi olla käytössä ja toisessa voi jälkikompostoida jätettä. Komposti- tai muu kuivakäymälä vähentää jätevesien puhdistustarvetta, koska jätevesien ravinteet (fosfori ja typpi) ovat enimmäkseen peräisin käymäläjätteestä. Käsittelemätöntä käymäläjätettä ei saa haudata maahan.

Mikäli syötävien puutarhakasvien lannoitus käymäläjätetekompostilla epäilyttää, voit lannoittaa kompostilla koristekasveja ja pensaita.

KOMPOSTIMULLAN KÄYTTÖ

Voit käyttää kompostimullaa nurmikoiden, kukkaistutusten ja pensaiden lannoitukseen ja maanparannukseen tai vaikka kukkaruukussa hiekkaan sekoitettuna. Kompostimullan lannoitusvaikutus riippuu sen raaka-aineista ja kypsyydestä. Bio- ja puutarhajätteistä saadaan lähinnä maanparannukseen sopivaa ainesta, jonka ravinnepitoisuus ei ole kovin korkea. Puolikypsä kompostimassa soveltuu lannoitekäyttöön.

Kompostimullan sisältämät ravinteet ovat hitaasti liukenevia. Kasvualustana sekä ruukkukasveille käytettävän kompostimullan on oltava hyvin kypsyynttä ja siihen on hyvä sekoittaa kivennäismaata. Hyvää kasvualustaa saadaan sekoittamalla kypsään kompostimassaan hiekkaa ja savea suhteessa 1:1:1.

Katekomposti

Puolikypsä komposti eli katekomposti on voimakas lannoite. Se levitetään kasvukautena maan pinnalle ohueksi kerrokseksi keväällä tai alkukesällä. Kaikille kasveille se ei sovellu, mutta sitä voi käyttää lannoitteena esimerkiksi koristepuille ja -pensaille sekä perennoille. Katekomposti vaikuttaa useita vuosia, joten samalle alalle sitä kannattaa laittaa noin joka neljäs vuosi.

Kompostimullan edut

Eloperäisen aineen runsas määrä maaperässä ylläpitää elinvoimaista lahottajaeliöstöä, joka pitää kurissa kasvitautien aiheuttajia. Humuspitoisuuden lisääminen parantaa maan vesi-, ilma-, lämpö- ja ravinnetaloutta sekä mururakennetta. Ravinteet ovat niukkaliukoisessa muodossa, joten ne eivät huuhtoudu sateen mukana pois kasvien ulottuvilta. Kompostimullalla on myös huomattava kalkitusvaikutus ja se sisältää sellaisiakin hivenravinteita, joita keinolannoitteissa ei ole.

MIKSI KOMPOSTOINTI EI TOIMI?

ONGELMA	SYY	RATKAISU
Kompostorissa on muurahaisia.	Kompostimassa on liian kuivaa.	Kastele.
Kompostori haisee (ei lämpene).	Kompostimassa on liian märkää ja tiivistä.	Lisää karkeaa seosainetta ja sekoita.
Kompostori on lämmin ja haisee ammoniakille.	Lämpötila on liian korkea.	Lisää hapanta seosainetta, kuten turvetta. Älä sekoita liian usein.
Kompostorissa on kärpäsiä, toukkia tai munia.	Kompostimassaa ei ole peitetty kunnolla tai se on liian märkää tai tiivistä.	Käännä pintaosa keskelle kompostorin kuumimpaan kohtaan.

APUA PULMATILANTEISIIN

Kompostoinnista on julkaistu paljon kirjoja ja oppaita, joista saa tietoa ja ohjeita kompostointiin.

Lounais-Suomen Jätehuolto auttaa mielellään kompostointiin liittyvissä asioissa. Lisätietoja palvelunumerostamme **0200 47470** arkisin klo 9–15 tai **asiakaspalvelu@lsjh.fi**.

Vinkejä kompostin talvihoitoon

- Älä avaa kompostoria turhan usein.
- Säilytä seosaine lämpimässä.
- Säädä ilmastointiaukko pienemmälle.
- Täytä kompostoria säännöllisesti ja vie kerralla riittävästi jätettä.
- Vältä tyhjentämistä talviaikaan.
- Lämmitä kompostoria kuumavesipulloilla.
- Laita styroksilevy kompostimassan päälle, lapioid ympärille lunta tai eristä kompostori muulla tavoin.
- Muista, että kevätaurinko herättää jäätyneen kompostin. Sulamisen jälkeen kompostoitumisen jatkuu pienen hoidon jälkeen normaalisti.

